

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

А *Надається характеристика ефективних умов формування педагогічної майстерності у майбутніх учителів фізичного виховання на основі особистісно зорієнтованого підходу в їх навчанні та з використанням інтерактивних педагогічних технологій; викладені основні дієві дидактичні та виховні фактори, що сприяють досягненню мети.*

Ключові слова: інтерактивні педагогічні технології, здоров'я, педагогічна майстерність, фахова підготовка, особистісно зорієнтований підхід.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Сучасне суспільство потребує від національної системи освіти виховання молоді, яка буде здатною в духовному, інтелектуальному, професійному, громадському аспектах розвитку, за станом свого психічного та соматичного здоров'я відповідати на виклики часу, компетентної та професійно мобільної її участі на сучасному ринку праці, здатної до самовиховання, самоосвіти, самоактуалізації та фахово-соціальної самореалізації в різних ланках суспільно-економічної системи України.

Таким чином, немає сумніву в тому, що соціально-економічні реформи в Україні носять системний характер, охоплюючи при цьому структурні підвалини національної освіти в аспекті її модернізації, оптимізації, реформування, наближення до рівня світових навчально-виховних, наукових, фахових і культурологічних стандартів. Особистісно зорієнтовані інтерактивні педагогічні технології підготовки майбутніх фахівців для галузі фізичної культури, як свідчать концептуальні положення нової парадигми освіти, є основною інноваційною базою подолання багатьох акмеологічних проблем, суперечностей, негарздів, невизначеності в сфері професійної підготовки педагогічних кадрів. Ефективність особистісно зорієнтованих педагогічних технологій, інтерактивних форм професійної освіти визначаються тим, що вони формують у студентів педагогічних університетів фахову рефлексію, як основу їх майбутньої педагогічної компетентності та майстерності [3; 5; 9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті синергетичного аналізу основних соціальних, наукових, педагогічних тенденцій реформування та подальшого розвитку національної системи здоров'язберігальної освіти, ми повністю солідарні з фаховою позицією В. Докучаєвої, яка аргументовано довела, що «інноваційні процеси є виразною прикметою суспільства, яке змінюється, становлять собою на думку більшості вчених, ледь не єдиний цивілізований спосіб подолання численних кризових явищ у всіх сферах людського буття. Процес загального соціально-суспільного оновлення уможливорює вже сьогодні вихід України на якісно інший рівень розвитку, у зв'язку з чим особливо актуалізується роль утворюючого суб'єкта, здатного до вироблення стратегій подальших прогресивних перетворень» [4] у галузі освіти, професійно-

педагогічної підготовки педагогічних працівників, розвитку та реалізації фахової компетентності викладачів педагогічних університетів. Актуальність реформування системи підготовки фахівців у галузі освіти обумовлена тим, що в науково-освітньому середовищі України сформована нова парадигма освіти, положення якої вимагають від сучасних учителів загальноосвітньої школи, викладачів вищої педагогічної школи, фахівців управління національною системою освіти і науки нового типу фахового мислення, інноваційних стратегій реалізації освітньо-виховних функцій у суспільстві [1–8]. Це твердження впливає з визначення сутності поняття «нова парадигма освіти», яке розглядаємо, як вихідну концептуальну схему розв'язання сучасних педагогічних проблем удосконалення, модернізації, оптимізації та в цілому реформування освіти України [1–3; 5; 6; 8].

Дослідження проблеми та висновки І. Бега актуалізують науково-практичну проблему модернізації та удосконалення професійно-педагогічної підготовки педагогів для галузі фізичної культури і розвитку здоров'я підростаючого покоління, де сучасний учитель фізичної культури, викладач-тренер, педагог-реабілітолог, менеджер фізкультурно-оздоровчих послуг повинні забезпечити ефективне формування в учнів «наукового світогляду у сфері фізичної культури, оволодіння засобами і методами індивідуальної рухової діяльності, вміння цілеспрямованого використання рухів для власного духовного і фізичного самовдосконалення» [2, с. 318].

Одним із основних науково-практичних напрямків модернізації освіти І. Бех убачає в розробленні педагогічних технологій, освітньо-виховна дієвість яких в аспекті особистісно зорієнтованого підходу «залежить від тієї методологічної основи, яка безпосередньо визначає характер їх практичного розгортання» [2, с. 169] в освітньо-виховному середовищі.

Основною метою нашого дослідження є вивчення організаційно-педагогічних умов формування педагогічної майстерності студентів факультету фізичного виховання на основі особистісно зорієнтованого підходу із застосуванням інтерактивних педагогічних технологій у процесі їхньої професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Структура інноваційного інструментарію якісної професійно-педагогічної підготовки студентів фа-

культетів та інститутів фізичної культури в системі сучасних педагогічних університетів України повинна включати в себе наступні науково обґрунтовані і дієво ефективні дидактичні та виховні фактори: *інформаційно-алгоритмічний метод* – студенти діють за певним планом та запропонованим викладачем алгоритмом роботи; *інформаційно-проблемний метод* – студенти вирішують певну навчально-виховну проблему на засадах опрацьованої інформації та отриманих ними знань, які необхідні для її успішного вирішення; *дослідницький метод* – студенти самостійно досліджують і вирішують певну пізнавально-виховну проблему, використовують наявні у них знання, вміння та навички; *інтерактивні методи* – пізнавально-виховна діяльність студентів у малих групах, рольові ігри, дискусії, захист звітів, презентацій, імітаційне моделювання, складання особистого портфоліо, командні змагання; *методи педагогічного моделювання* – студенти за організаційно-педагогічним алгоритмом розробляють методики, технології, програми формування в учнів нових рухових дій, розвитку психомоторних здібностей, виховання ціннісних орієнтацій до здорового способу життя учнів, культури здоров'я, корекційно-реабілітаційного впливу чинників фізичної культури на осіб з особливими психофізичними потребами; *методи професійно-педагогічної рефлексії* – пізнавальна і виховна діяльність студентів спрямована на самостійне дослідження динаміки фахового розвитку своєї особистості в аспекті самооцінки, індивідуальної «Я – концепції» майбутнього вчителя фізичного виховання, професійно-педагогічної ідентифікації, інтелектуальної, духовної, емоційно-почуттєвої, суспільно-соціальної та педагогічної самореалізації; *методи формування професійно-педагогічної мотивації* – студенти досліджують вхідний рівень особистісних професійно-педагогічних здібностей учителя фізичного виховання, формують ціннісні орієнтації ефективної фахової підготовки, спрямованої на свідомий розвиток когнітивних, аксіологічних, практиологічних, мотиваційно-потребнісних і духовних компонентів педагогічної майстерності майбутнього педагога, корегують її параметри в процесі своєї педагогічної практики [3]; *методи професійно-педагогічного моніторингу, самоконтролю* – контроль-оцінна діяльність викладача і студентів в аспекті її діагностичної, пізнавальної, виховної, управлінської, корегувальної та мотиваційно-потребнісної сутності, на засадах якої у майбутнього вчителя фізичного виховання формується індивідуалізований комплекс фахових здібностей до оптимізації процесу фізичного виховання учнів; *методи міждисциплінарної інтеграції й актуалізації* у студентів знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій, духовності, на засадах яких формується система педагогічної культури вчителя фізичного виховання – студенти на рівні фахового світогляду засвоюють конгруентність структурно-функціональних параметрів професійно-педагогічної компетентності вчителя фізичного виховання, освітньо-виховного й оздоровчого середовища школи, ланок системи національного виховання особистості та соціокультурної ситуації в суспільстві дітей, підлітків, дорослих, осіб похилого віку та тих, що мають певні вади психофізичного розвитку; *вербальні методи* – лекції,

семінари, практичні та лабораторні заняття, бесіди, консультації, інструктаж, які реалізуються у діалогово-комунікативній формі суб'єкт-суб'єктних взаємодій партнерів фахової підготовки; *образно-наочні методи* – демонстрування, структурно-логічні схеми, інформаційні комп'ютерні технології, ілюстрації, тренажерні системи, циклограми, кінезіологічні моделі, біомеханічні кінематичні моделі, вербально-графічні алгоритми рухової діяльності певного змісту, графічний супровід виконання техніки фізичної вправи, аудіовізуальні засоби, малюнки-схеми; *методи фізичної вправи, що структуровані* на оптимальному співвідношенні таких її базових конструктогенів, як інтенсивність (потужність), обсяг, термін одноразового впливу, термін і кількість серій повторного впливу фізичних навантажень певного рівня потужності та обсягу, структура оперативного та кумулятивного відновлення психомоторних можливостей людини (поєднання духовних маніпуляцій із дихальними вправами, масаж, аутотренінг, релаксація, стан спокою); *координаційна та морфо-функціональна структура* фізичного навантаження – фізичні вправи силового, швидкісного, швидкісно-силового змісту, аеробної, анаеробної структури на спритність і рухливість у суглобах, комбіновані вправи, фізичні вправи полікомпонентної структури, координаційної реалізації механізмів управління руховою діяльністю людини.

Студенти повинні сприймати систему їхньої фахової підготовки, як комплекс особистісно зорієнтованих інтерактивних педагогічних технологій гарантованого формування у них педагогічної майстерності вчителя фізичного виховання, викладача-тренера, педагога-реабілітолога та менеджера фізкультурно-оздоровчих послуг. Такі інтерактивні методи фахової підготовки студентів, як проблемні лекції, лекції-діалоги, лекції-візуалізації, пропедевтичні семінари та практичні заняття, семінари-дискусії, проєктивне педагогічне моделювання, самостійна пізнавальна діяльність студентів за самостійно визначеною, або заданою викладачем темою чи проблемою, певним алгоритмом, напрямком науково-фахового вдосконалення майбутніх педагогів у галузі фізичної культури, систематична робота студентів над розробленням індивідуального професійно-педагогічного тезаурусу забезпечують ефект випередженої адаптації майбутніх фахівців до реальних умов їхньої професійної діяльності.

Осмилення студентами сутності інноваційного педагогічного інструментарію, що є одним із атрибутів інтерактивної педагогічної технології, закономірностей проєктивного розроблення дидактичних систем ефективного фізичного виховання людини, забезпечує майбутнім фахівцям інтенсивний розвиток здібностей до ефективного управління особистісно зорієнтованою пізнавально-виховною, фізкультурно-оздоровчою, навчально-тренувальною, корекційно-реабілітаційною діяльністю своїх вихованців, результати якої є складовими здорового способу життя, культури здоров'я особистості. Вплив названих технологій стимулює у студентів прояв та інтенсивний розвиток самоактуалізації, самоорганізації, самооцінки, фахової ідентифікації, професійно-педагогічної рефлексії, здатності до самоосвіти та самовиховання, до активної спів-

праці, співтворчості, взаємодопомоги, педагогічного спілкування, співпереживання, емпатії, пізнавально-виховної, фахово спрямованої та соціальної самоорганізації, які виконують дидактичну функцію конструкторів їх педагогічної майстерності.

Позитивним є вплив постійно створюваної ситуації успіху під час навчання. Сам факт ідентифікації студентами себе, як особистості, майбутнього педагога в галузі фізичної культури, системи національної освіти України, яка підкріплюється відчуттям пізнавально-емоційної комфортності та професійно-педагогічної мотивації успіху у кожного із них, що гарантовано забезпечує студентам розвиток фахових оптимістичних стратегій на майбутнє, осмислення ефективності інтерактивних педагогічних технологій професійної підготовки в аспекті їхньої транспозиції та інтерференції в освітньо-виховне та фізкультурно-оздоровче середовище загальноосвітньої школи, інших ланок національної освіти.

Наявність у студентів «знань-описів», фактів, інформації з теоретичних і методичних основ зі спеціальних дисциплін факультету фізичного виховання та актуалізованих опорних знань на міждисциплінарному рівні набувають інтенсивної трансформації в «знання-педагогічні інструменти» фахівця в галузі фізичної культури, що дозволяють ефективно вирішувати освітні, виховні, оздоровчі, навчально-тренувальні, корекційно-реабілітаційні, мотиваційно-потребні та профілактичні завдання, проблеми формування здорового способу життя учнів загальноосвітньої школи, дорослих та осіб похилого віку, виховання їхньої індивідуальної концепції культури здоров'я особистості, формування соціокультурної ситуації ціннісного ставлення в суспільстві до здоров'я підростаючого покоління, нації у нашій країні.

Запорукою якісної підготовки спеціалістів із фізичної культури є педагогічний моніторинг. Усвідомлення викладачем і студентами сутності діахронного моніторингу їхніх професійно-педагогічних досягнень у процесі фахової підготовки, як конструктора когнітивних, аксіологічних, практикологічних і духовних компонентів системи педагогічної майстерності, що формується протягом 5 років навчання в педагогічному університеті, дозволяє гарантовано виховувати у майбутніх учителів фізичного виховання стійку професійно-

педагогічну мотивацію, в структурі якої оцінка, контроль, педагогічна діагностика та моніторинг виконують функцію психологічного, дидактичного, духовно-морального, професійно-педагогічного, особистісно-соціального підкріплення пізнавально-виховної діяльності студентів.

Висновки. Немає сумніву в тому, що особистісно зорієнтована фахова підготовка вчителя фізичного виховання, викладача-тренера, педагога-реабілітолога, менеджера фізкультурно-оздоровчих послуг є основною організаційно-педагогічною та акмеологічною умовою ефективного технологічно структурованого формування у студентів індивідуальної педагогічної майстерності. У контексті викладеного узагальнення вважаємо за доцільне наголосити на тому, що інтерактивні педагогічні технології не тільки моделюють реальні умови фахової діяльності спеціалістів у галузі фізичної культури, а й активізують самоосвітню діяльність і розширюють можливості самовдосконалення.

У зв'язку з цим вважаємо, що *в подальшому науковому дослідженні* нам потрібно систематизувати низку прийомів, організаційно-дидактичних підходів, особистісних професійно-педагогічних якостей, ціннісних орієнтацій фахівця, що утворюють поняття «педагогічна техніка», яка є гарантом досягнення запланованих навчально-виховних і фізкультурно-оздоровчих результатів у різноманітних ситуаціях його діяльності.

Список використаних джерел

1. Баханов, К. Організація особистісно-орієнтованого навчання. – Вид. група Основа, 2008 – 159 с.
2. Бех, І. Д. Виховання особистості : У 2 кн. Кн. 2 : Особистісно орієнтований підхід : науково-практичні засади. – Київ : Лебідь, 2003. – 344 с.
3. Григоренко, В. Г. Інноваційні організаційно-педагогічні умови функціонування інтерактивних виховних технологій особистісно орієнтованого формування в учнів загальноосвітньої школи культури здоров'я / В. Г. Григоренко. – Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць [за ред. проф. В. І. Сипченка]. – Слов'янськ : СДПУ, 2011. – Вип. LV. – Ч. III. – С. 196–207.
4. Докучаєва, В. В. Моделювання інноваційних педагогічних систем // Вісник Луган. держ. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – 2006. – №8 (22). – С. 55–61.
5. Драч, І. І. Компетентнісна модель майбутнього викладача вищої школи / І. І. Драч // Гуманітарний вісник. – Київ : Генезис, 2012. – Дод. 1 до Вип. 27. – Т. II (35): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – С. 94–102.
6. Модернізація освіти України. – Київ : К. І. С., 2004. – 32 с.
7. Пометун, О. Основні теорії виховання. – Київ : Лебідь, 2000. – 139 с.
8. Стратегія реформування освіти в Україні : рекомендації з освітньої політики. – Київ : К. І. С., 2003. – 296 с.
9. Якиманська, І. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе / И. С. Якиманская. – Москва : Сентябрь, 2000. – 176 с.

Дата надходження авторського оригіналу до редакції : 10.03.2015

Григоренко Г. В. Организационно-педагогические условия формирования педагогического мастерства у студентов факультета физического воспитания.

А Дана общая характеристика эффективных условий формирования педагогического мастерства у будущих учителей физического воспитания на основе личностно ориентированного подхода в их обучении с использованием интерактивных педагогических технологий; изложены основные дидактические и воспитательные факторы, которые способствуют достижению цели обучения.

Ключевые слова: интерактивные педагогические технологии, здоровье, педагогическое мастерство, профессиональная подготовка, личностно ориентированный подход.

Hryhorenko H.V. Organizational and pedagogical conditions of pedagogical skills formation in students of the faculty of physical education.

S The article presents the general characteristics of the effective conditions of formation of the pedagogical skills of the future teachers of physical education based on personality-centered approach to learning through interactive teaching technologies; the main didactic and educational factors that contribute to the achievement of the aim of learning are described here.

Key words: interactive teaching technologies, health, pedagogical skills, professional training, personality-oriented approach.